

MOTİVASYON

Motivasyon kavramı, davranışı başlatan, yön veren, devam ettiren veya belli bir davranışın tercih edilmesini sağlayan güç anlamında kullanılır. (Burden,1999)

Motivasyon, öğrencilerin istenen görevleri yerine getirmek için zaman ve çaba harcamaya ve becerilerini kullanmaya isteklilikleri ile ilgili bir kavramdır.

**Öğrencilerin motive olmamaları diye bir şey söz konusu olamaz.
Her öğrencide ihtiyaçlarını karşılama motivasyonu vardır.**

Eğer, öğretmenin istediği bir çalışma için öğrenciler yeterli düzeyde bir motivasyona sahip değilse, bunun nedeni bu çalışmanın öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamamasıdır. (Porter,2000)

Öğrencinin motivasyonu;

(a) başarabileceği beklentisine,

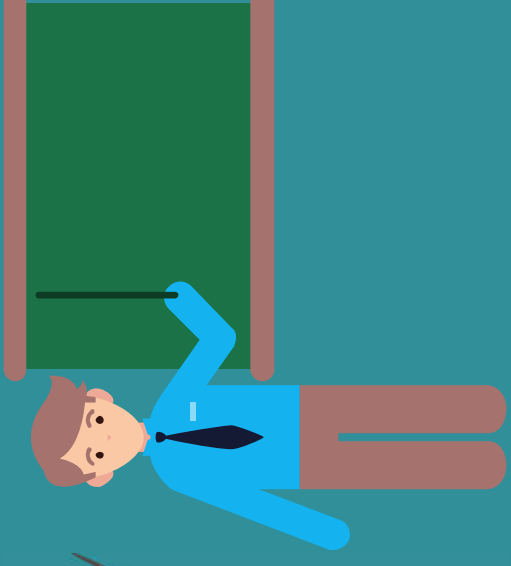
(b) başarının sağlayacağı yarara ilişkin değerlendirmeye,

(c) öğrenme ortamının öğrencinin fiziksel, duygusal ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine bağlıdır.

Sınıf ve okul ortamında motivasyonu etkileyen üç temel faktör vardır:

- öğretmen
- sınıfın havası(iklimi)
- öğrenme-öğretme ortamıdır. (Bacanlı,2000)

1) ÖĞRETMEN

Öğretmenin öğrencilere iyi bir model olması, öğrencilere karşı sıcak, samimi içten davranması motivasyonu artırmaktadır.

Öğrenciyi motive edebilmek için öğretmenin de derse motive olması gerekmektedir.
Motive olamayan bir öğretmen öğrencilerini de motive edemez.

Motivasyon düzeyi yüksek öğretmen,

enerjik, hevesli, yeni şeyler denemeye istekli ve risk alabilen bir öğretmendir.

Bu öğretmen öğrencilere ilgi gösterir, yaratıcıdır ve öğrencilere karşı olumlu tavırlar sergiler.

Motivasyon düzeyi düşük öğretmen ise,

olumsuz tutum ve tavırlara sahip, geleneksel öğretim tekniklerini kullanan,

değişime karşı direnen ve işine özen göstermeyen bir öğretmendir.(NEA,1992)

2) SINIFIN HAVASI (İKLİMİ)

Sınıfın havası olumlu ise, yani sınıfta geliştirilen kültürel değerler öğrencide güven yaratıyorsa, öğrencilerin motivasyonu artar.

Sınıfın havası öğrenciyi cesaretlendiren, başarıya yönelten, rahat bir iletişimin olduğu, öğrencilerin fikirlerini rahatça ifade edebildiği bir şekilde oluşturulmuş ise öğrenci motivasyonu artmaktadır.

3) ÖĞRENME- ÖĞRETME ORTAMI

Öğrenci merkezli bir öğretim ve derste farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması motivasyonu artıran etkenler arasındadır.
(Orlich, Harder, Callahan,1998)

Ders saati, süresi, sınıftaki öğrenci sayısı, derslerin süresinin konunun özelliklerine uygun olması, kullanılacak motivasyon araçları da öğrenci motivasyonunu etkilemektedir.

İÇSEL VE DIŞSAL MOTİVASYON

Motivasyon genel olarak içsel ve dışsal olmak üzere iki kategoride incelenebilir.

İÇSEL MOTİVASYON;

öğrencinin kendisinden kaynaklanan ihtiyaçların oluşturduğu motivasyondur. (Reece, Walker,1997)

İçsel motivasyonun kaynağı

bireyin içinden gelen merak, ilgi, öğrenme ihtiyacı, yeterlik ve gelişme duygusu olabilir.

Öğretmenin derse başlamadan önce kazandırılacak davranışları öğrencilere açıklayarak, bu davranışı geçmişte karşılaşılan bir problem ya da öğrenciler için anlamlı bir yaşantı ile ilişkilendirmesi içsel motivasyonu artırabilir.

Ayrıca öğretilcek konunun gelecekte öğrencilere ne gibi yararlar sağlayacağıının söylenmesi de içsel motivasyonu harekete geçirebilir.

DIŞSAL MOTİVASYON;

Dışsal motivasyon bir görevin ya da etkinliğin tamamlanması için öğrenciye, Ğretmen ya da baŐa biri tarafından sağlanan ödüllerle oluŐturulan motivasyondur.

Dışsal motivasyon öğretmenlerin sağladığı dışsal uyarıcılara bağlıdır.

(Reece, Walker,1997)

Bu dışsal uyarıcılar ödül, ceza, takdir edilmek, baskı, rica, sevilmek, kabul görmek olabilir.

Takdir ve teşekkür belgeleri, deve yıldız koymak, aferin demek, glmselemek bir dışsal motive edici olarak görülebilir.

Burada önemli olan öğretmenin içsel ve dışsal motivasyonu dengeli kullanabilmesidir.

ÖĞretmen Ğrencilerin içsel olarak motive oldukları etkinlikler için dışsal motivasyonu kullanmada dikkatli davranmalıdır.

ÖĞrencilerin ilginç, anlamlı, değerli gördükleri bir etkinlik için dışsal motivasyon kullanmaya gerek yoktur.

MOTİVASYON VE DİKKAT

Motivasyon ve dikkat iç içe geçmiş iki kavramdır.

Dikkat yoğunlaşması gerçekleşmeden motive olunamaz.

Dikkat yoğunlaşması (odaklanma) ile ilgili üç temel ilke vardır:

- (a) Belli bir anda ancak tek bir şey üzerinde odaklanabiliriz,
- (b) "Yapma" Dediğimiz bir şeyi engelleme şansımız yoktur,
- (c) Nereye odaklanırsak oraya doğru yol alırız.(Wannoy,1997)

BELLİ BİR ANDA BİR TEK ŞEY ÜZERİNDE ODAKLANABİLİRİZ

Sınıf ortamında öğrenci hem ders dışı bir şeylerle uğraşiyor hem de ders dinliyor ise dikkatini ikisi arasında götürüp getirmektedir.

Öğretmenin yapacağı iş, öğrencilerin dikkatini derse yoğunlaştırmalarını sağlamaktır.

YAPMA DEDİĞİMİZ BİR ŞEYİ ENGELLEME ŞANSIMIZ YOKTUR

bu, zihnin yapısından kaynaklanan bir özelliktir.

Herhangi bir şeyi yapmama emri alındığında, zihin öncelikle o şeyi yapmayı tasarlamaktadır.

"Yapma" demek olumsuz davranışın tekrarlanma olasılığını artıracaktır.

NEREYE ODAKLANIRSAK ORAYA DOĞRU YOL ALIRIZ

insanların hangi özellikleri üzerine odaklanılır ise

o özelliğin daha da belirginleştiği görülmektedir.

Goethe'nin "Bir insana onun olduğu gibi davranırsanız,

olduğu gibi kalır. Bir insana olabileceği,

olması gerektiği gibi davranırsanız, olabileceği

ve olması gerektiği gibi olur." sözü bu düşünceyi açıklar. (Covey, 1997)

MOTİVASYONUN PLANLANMASI

Sınıf ortamında öğrencileri öğrenmeye motive etmek gelişmiş güzel davranışlarla olmaz. Ders planlaması gibi, motive etmeyi de planlamak gerekmektedir.

Motivasyon planlanırken öğrencinin ne zaman motive edileceği belirlenmelidir.

Bir ders planının yürütülmesinde ;

- (a) dersin başlangıcı,
- (b) ders işlenişi,
- (c) dersin bitişi olmak üzere 3 kritik aşama vardır.

Motivasyon stratejilerinin planlanması ve uygulanmasında da bu aşamaların dikkate alınması gerekir. (Burden,1999)

DERS BAŞLANGICINDA MOTİVASYON:

Ders başlangıcında öğrenci derse motive edilirken **tutum ve ihtiyaçlar** göz önünde bulundurulmalıdır.

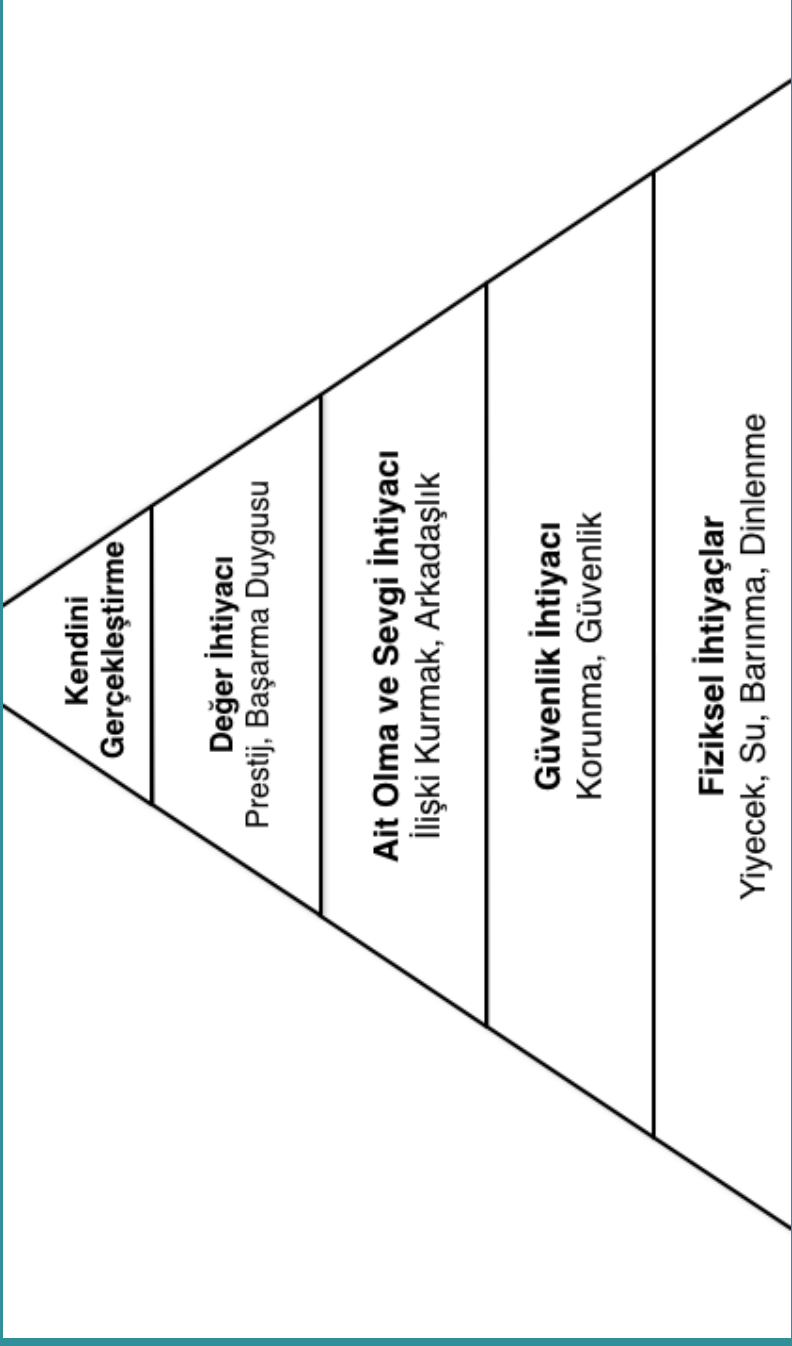
TUTUM:

Öğrencinin öğrenme ortamına, öğretmene, konuya ve kendisine bakış biçimidir. Dersin başlangıcında öğrencinin konuya, öğretmene ve öğrenme ortamına karşı olumlu tutum ve başarı beklentisi oluŐturması için öğretmen;

- öğrencilerle önemli bir şeyi paylaşabilir,
- onlara samimi ve empatik yaklaşabilir
- öğrencilere ders dışında da zamanını ayırarak ilişkilerini geliŐtirebilir.
- konuya kendi ilgi ve istekliliğini gösterebilir,
- konuya ilişkin olumsuz yaklaşımları olumlu bir yaklaşımla karşılayarak konuyu öğrenmenin öğrenciye ne gibi yararlar sağlayacağını açıklayabilir.

İHTİYAÇLAR:

Bir bireyi, bir amaca doğru yönlendiren bir güç ya da koşul olarak ifade edilebilir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi öğretmenin ders başlangıcında öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak stratejiler belirlemesi için bir çerçeve sağlar.

Şekil 1. Maslow'un temel ihtiyaçlar hiyerarşisinin sınıf ortamına uyarlanması

Kendini Gerçekleştirme

4. Gayretli ve destekleyici olun
3. Proje ve yanları cesaretlendirin
2. Gelecek hakkında pozitif olun
1. İyimserliği artırın

Kendine Saygı

4. Bağımsızlığı cesaretlendirin
3. Uygun olduğunda ovünün
2. Fikirleri hoş karşılayın
1. Öğrencilere değer verici şekilde davranın

Sevgi ve ait olma (kabul edilme duygusu)

3. İlgilendiğinizi gösterin
2. Öğrenciler arasında etkileşimi artırın
1. Bağlılığın olduğu bir sınıf ortamı oluşturun

Güvenlik ve koruma

5. Öğrencilerin duygusal olarak kendini güvende olmasını sağlayın
4. Gerekli olduğunda gizlilik/ özelliğ oluşturun
3. Öğrencilere dürüstçe davranın
2. Uygun bilgiyi gözlemleyin ve çizele yapın
1. Gerekli olduğunda güvenlik kurallarını takip edin

Fiziksel İhtiyaçlar

4. Yeterli teneffüsler verin
3. Rahatlığın sağlandığından emin olun
2. Oturulacak yerleri ihtiyaçlara göre düzenleyin
1. Isınma ve havalandırma ihtiyaçlarını göz önünde bulundurun

Maslow'a göre alt düzey ihtiyaçlar karşılıklıca insanlar, bir üst düzeydeki ihtiyacın karşılanması için motive olurlar.

DERS İŞLENİŞİNDE MOTİVASYON:

Öğretmen derse başlarken göz önünde bulundurduğu tutum ve ihtiyaçlarla öğrencilerin derse motive olmasını sağlar.

Ancak bu motivasyon dersin sonuna kadar sürmez.

Ders süresince UYARIM ve ETKİNİN sürdürülmesi gerekir.

UYARIM:

Dikkatin sürekliliğinin sağlanması ve öğrencinin katılımı ile ilgilidir.

Uyarımı sağlayabilmek için ses, hareketler, mimikler, espriler, sorular kullanılabilir. Basit bilgi soruları olabildiğince sınırlı tutulmalı, daha çok uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde sorular yöneltilmelidir.

Sorular öğrencilerin düşünmelerini sağlamalıdır.

Öğrencilerin ilgisini canlı tutabilmek için yöntem ve materyallerde çeşitlilik sağlanmalıdır.

ETKİ:

Öğrencilerin duygu, değer, ilgi ve arzularına yönelik olma ile ilgilidir. Dersin işlenişinde öğrencinin duyguları dersin bir parçası olmalı ve uygun bir duygusal ortam oluşturulmalıdır.

O anda öğretilen içerikle öğrencinin o anda ne hissettiği bütünleştirilmeli ve içerik ile öğrencinin yaşamı arasında bir ilişki oluşturulmalıdır.

DERSİN BİTİMİNDE MOTİVASYON:

Ders anlatımı esnasında kullanılan motivasyon faktörleri uyarım ve etki, dersin bitiminde yerini anlama ve pekiştirme faktörlerine bırakmaktadır.

ANLAMA:

Öğrencinin ders sonunda öğrendiklerinin, ne kadar bilgi edindiğinin farkına varmasıdır ve bunun sağlanması gerekir. Bu geribildirim ve öğrencinin eleştiri yapmasına izin verilerek ya da birbirlerine soru sormaları yoluyla gerçekleştirilir.

PEKİŞTİRME:

Bir davranışın değişmesini ve sürekliliğini sağlayan bir olay ya da durumun oluşturulmasıdır.

Örneğin, bir öğrencinin çabası ve başarısı öğretmen tarafından takdir edilirse öğrenci bu davranışı devam ettirir. (yıldız, not, teşekkür, takdir vs.)

Geleneksel not verme yöntemi yerine farklı geribildirimlerin kullanılması öğrencileri daha çok motive etmektedir.

SINIF İÇİ MOTİVASYON STRATEJİLERİ

Sınıf ortamında öğrencileri motive edebilmek için kullanılacak stratejiler 6 başlık altında incelenebilir:

- Öğrencilerin ilgilerini anlama,
- Konunun kullanılabilirliğini açıklama,
- Öğrencilerin başarı beklentisi oluşturmalarına yardımcı olma,
- Dersi ilginç hale getirme
- Öğrencilerde istek uyandırma ve
- Ödüller kullanma

ÖĞRENCİLERİN İLGİLERİNİ ANLAYABİLME:

Yapılacak ilk şey, öğrencinin merakını uyandırmak ve bu merakın devam etmesini sağlamaktır. Öğretmen öğrencilerin ilgilerinin farkında olmalıdır. Etkinliklerin öğrenci ilgilerine uygunluğu sağlanarak öğrenciler motive edilebilir. Öğrenci ilgilerini belirlemek için öğretmen öğrencilerle açık bir diyalog kurmalı ve öğrencilerin ilgilerinin neler olduğu gözlemlenmelidir.

KONUNUN KULLANILABİLİRLİĞİNİ AÇIKLAMA:

Öğrenciler, konunun kişisel ihtiyaçlarına karşılık vereceğini ve bu konunun kendi hedefleriyle ilişkili olduğunu düşünürlerse öğrenmeye motive olurlar. Öğrenciler için öğrenmeye değer şeylerin öğretilmesine özen gösterilmelidir. Bir listeyi ezberletmektense, günlük hayatta nasıl kullanabileceklerinin öğretilmesi gerekir.

ÖĞRENCİLERİN BAŞARI BEKLENTİSİ GELİŞTİRMELERİNE YARDIMCI OLMA

Öğrenciler, başarıya odaklılıklarında motive olurlar.

Öğretmenler, öğrencilerin kısa dönemde ulaşabilecekleri amaçlar oluşturmalarına yardımcı olmalıdır.

Öğretmen öğrenci için hedef belirlemekten çok öğrencinin özel, kısa dönemli ve gerçekleştirilebilir hedefler oluşturma becerisini geliştirmelidir.

DERSİ İLGİNÇ HALE GETİRME

İçsel ve dışsal motivasyonu sağlayabilmek için, öğrenme hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedefler çerçevesinde öğretmenin, öğrencilerden ne beklediğini ortaya koyması gerekir. Öğrenciler tam olarak ne yapacaklarını bilmelidirler.

*Öğretmenler ders işlerken kendilerine özgü yöntemlerle işleme eğilimindedir.

Her öğrenci hangi öğretmenin dersi nasıl işlediğini bilir. Arada bir öğretmenin sınıf içinde beklenmeyen davranışlarda bulunması öğrencileri motive eder.

ÖĞRENCİLERDE İSTEK UYANDIRMA

Öğrencilerin, öğrenme sürecine motive olabilmeleri için konuyla ilgili olmaları gerekmektedir. Model olma yoluyla öğrencide konuyu öğrenmeye isteklilik oluşturulabilir. (Burden,1999) Öğrencilerde istek uyandırabilmek için, konunun önemini vurgulamak gerekir. Dersi sunuş şekli, vurgulamalar, davranışlar ve mimikler konunun önemli olduğunu belirtmelidir. Ayrıca öğrencilerin, öğrenmenin kişisel tatmin sağladığı, hayatı zenginleştirdiği, kendini gerçekleştiriyi sağladığı bilincinde olmaları sağlanmalıdır.

ÖDÜLLER KULLANMA

Ödüllendirme öğrencinin amaca yönelik çabasının artırılmasında oldukça etkili bir yoldur. Sınıf ortamında ödül olarak; materyal ödüller, etkinlik ödülleri ve özel ayrıcalıklar, not ve takdir edilme ödülleri, toplumsal ödüller ve öğretmenin özel ilgisi, etkileşimi, birlikte yapacağı etkinlikler kullanılabilir. (Good ve Prophy, 2000)

*Sınıfta yalnızca yüksek başarı gösterenlerin değil, belirli bir çaba gösterenlerin tümünün motive olması için, ödülün başarıdan çok çabaya bağlı olması gerekir. Bu da başarının ölçütünün büyük ölçüde bireyselleştirilmesini gerektirir.